

**ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK,
DEZINFORMÁCIÓ ÉS
TÉNYRELATIVIZMUS KELET-
KÖZÉP-EURÓPÁBAN:
EGY ÖSSZEHAISONLÍTÓ
KUTATÁS EREDMÉNYEI
2024**

Bevezetés

- **Kiindulópont:** a modern dezinformáció célja nem a meggyőzés, hanem az összezavarás - a kétely erősítése a tényekkel, az objektív valósággal, illetve annak megismerhetőségével kapcsolatban. A tények megkérdőjelezése, az ún. [tényrelativizmus](#), ugyanakkor az összeesküvés-elméletekben és álhírekben való hit melegágya is.
- **A kutatás:** az Európai Bizottság által támogatott dezinformációellenes műhelyek együttműködésében készült jelen kutatás arra volt kíváncsi, mennyire fogékonyak a kelet-közép-európai szavazók az összeesküvés-elméletekre és a tényrelativizmusra. Megvizsgáltuk emellett a válaszadók geopolitikai kérdésekkel kapcsolatos nézeteit, valamint az EU előtt álló külső biztonsági kihívások és az Ukrajna elleni orosz agresszió megítélését is. A magyar [HDMO](#) és a cseh-lengyel-szlovák [CEDMO](#) által közösen kidolgozott kérdőívet Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában kérdeztük le teljesen, egy részét pedig a [BROD](#) Bulgáriában is. **Jelen prezentáció az összehasonlító elemzés legfontosabb megállapításait mutatja be.**

Fő megállapítások

- A cseh és a szlovák társadalom ellenállóbb a dezinformációval és az összeesküvés-elméletekkel szemben, míg a magyarok krónikusan fogékonyak a téves és torzított információkra. Bulgária a középmezőnyben helyezkedik el, bár inkább Magyarországhoz áll közelebb.
- A tévhitiek kéz a kézben járnak: azok, akik hisznek a dezinformációkban, hajlamosak jobban hinni az összeesküvés-elméletekben is, és fordítva.
- A tényekkel és az objektív valósággal szembeni kétely mind a négy országban riasztó szintet ért el.
- Széles körű az aggodalom a külső hatalmak választási beavatkozása miatt, különösen Magyarországon és Bulgáriában.
- Az úgynevezett „Ukrajna-fáradtság” az egész régióban tetten érhető.

Módszertan

Ország	Adatfelvétel típusa	A minta mérete	Adatfelvétel ideje
Bulgária	CAWI (online)	1 071, reprezentatív	2024. május 25. – június 2.
Csehország	CAWI (online)	2 794, reprezentatív	2024. május 17. – 31.
Magyarország	CAPI (személyes)	1 000, reprezentatív	2024. május 25. – június 2.
Szlovákia	CAWI (online)	1 834, reprezentatív	2024. május 17. – 31.

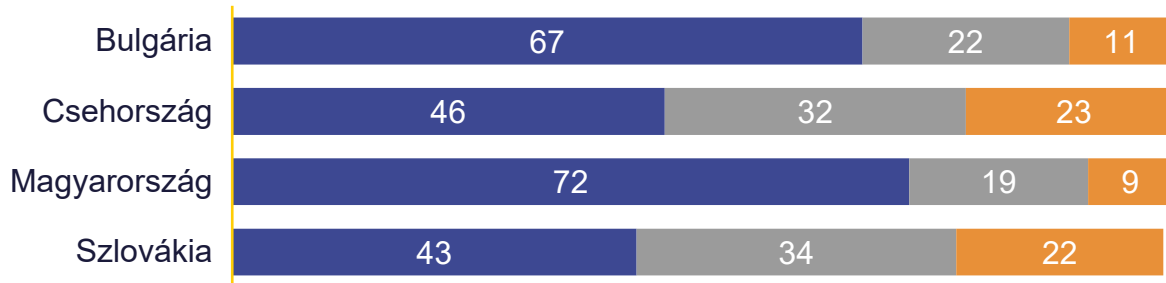

ÖSSZEESKÜVÉSES MENTALITÁS ÉS DEZINFORMÁCIÓS NARRATÍVÁK ELFOGADÁSA

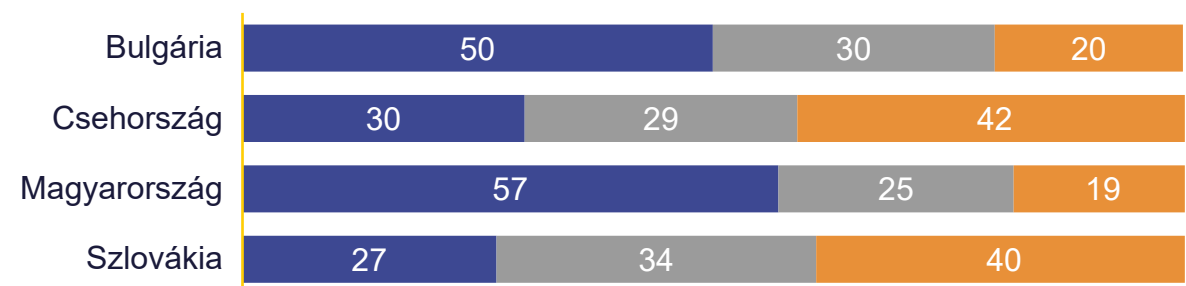

- A magyar társadalom jelentős része krónikusan hajlamos az összeesküvéses gondolkodásra.
- A cseh és a szlovák társadalom némileg ellenállóbb, mindkét országban hasonló attitűdök figyelhetők meg.
- Bulgária a középmezőnyben helyezkedik el, bár közelebb van Magyarországhoz.
- Az összeesküvés-hiedelmek erősen együtt járnak a dezinformáció elfogadásával, egyfajta "monologikus" gondolkodást tükrözve.

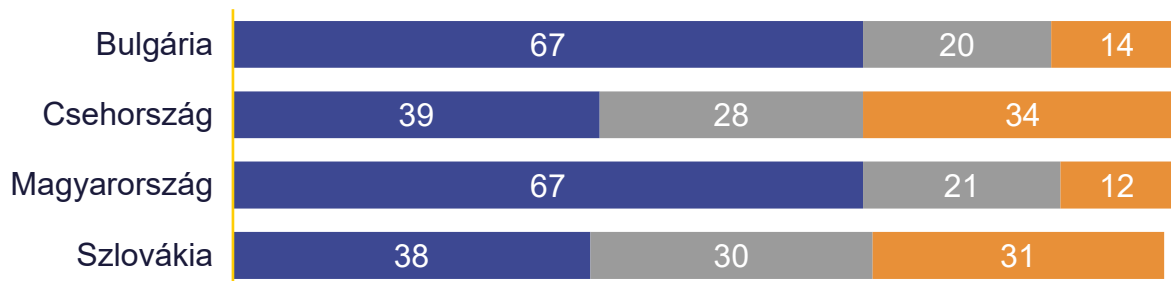
Vannak olyan titkos szervezetek, amelyek nagyban befolyásolják a politikai döntéseket.

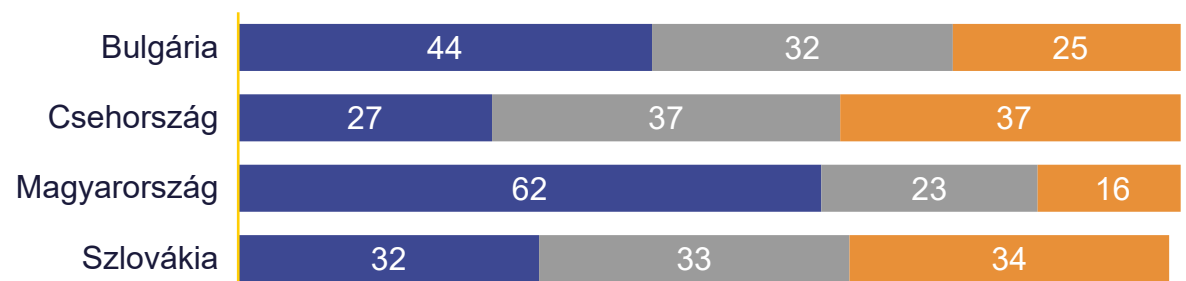
Az európai őshonos lakosságot egy nagyszabású terv alapján bevándorlókra cserélik.

A gyógyszercégek titkolják előlünk a betegségek ellenszerét.

Ukrajna korábban népiirtást követett el a területén élő orosz kisebbség ellen.

■ *Egyetért (teljes mértékben vagy inkább)* – ■ *Egyet is ért, meg nem is* – ■ *Nem ért egyet (egyáltalán vagy inkább)*

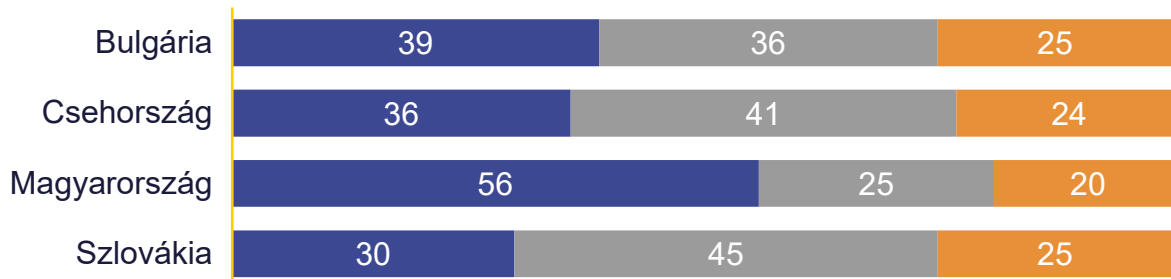
This project has received funding from the European Union

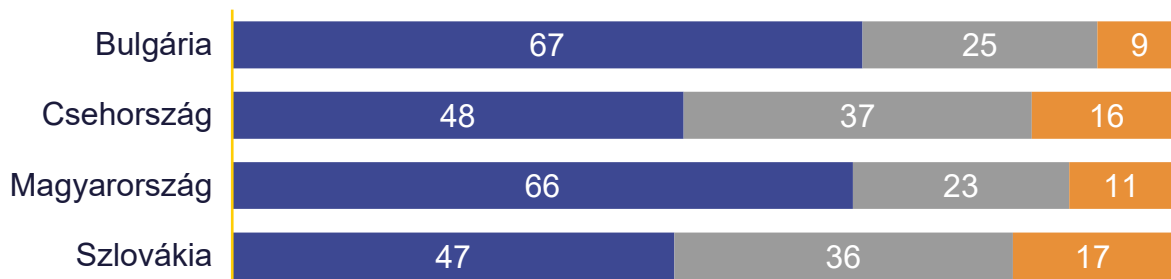
TÉNYRELATIVIZMUS: AMIKOR SEMMI SEM IGAZ, DE SZINTE MINDEN LEHETSÉGES

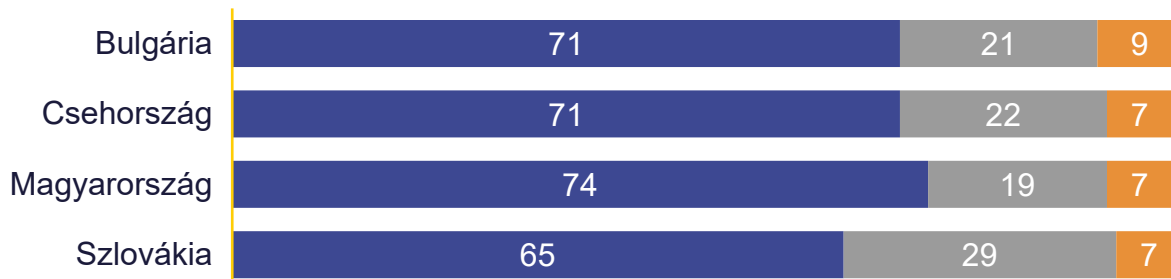
Objektív valóság valójában nem létezik, csak különböző vélemények vannak.

Sok dolog, amire tényként hivatkoznak a sajtóban, valójában csak egy vélemény.

Nem lehetünk biztosak abban, hogy amit tényként közölnek, az igaz is.

- A tényekkel és az objektív valósággal szembeni kétely mind a négy országban riasztó szintet ért el.
- Magyarország a tényrelativizmus „bajnoka” – ami mélyen gyökerezik a médiával szembeni kimagasló bizalmatlanságban.
- Az emberek több mint kétharmada mind a négy országban megkérdőjelezi a tényként feltüntetett információk hitelességét.
- Ez a mindent átható kétely és pesszimizmus ideális környezetet teremt a dezinformáció és az összeesküvés-elméletek elfogadásához.

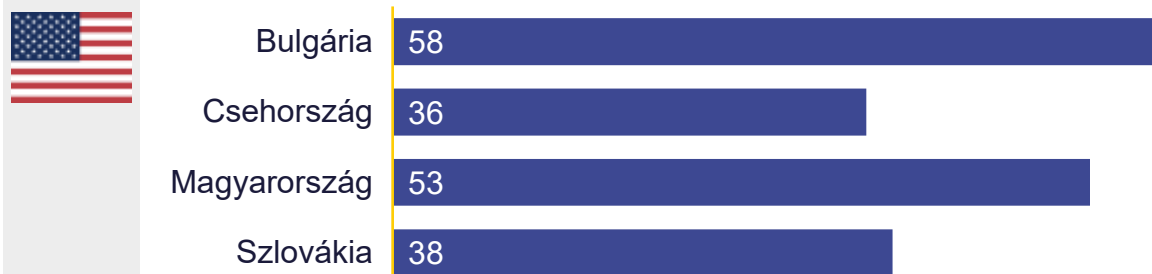
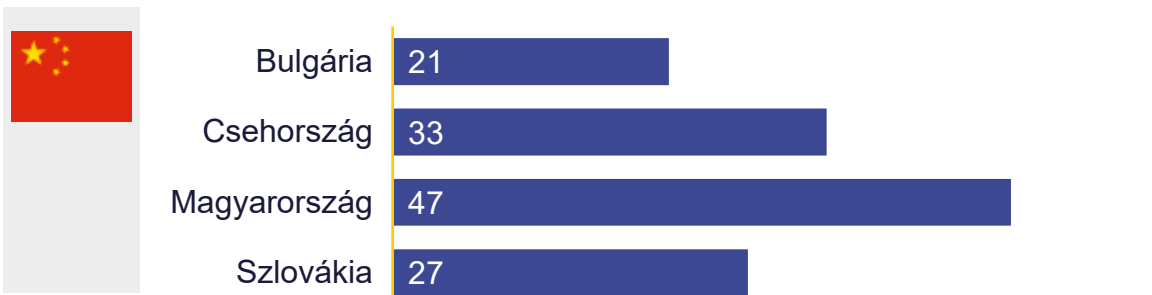
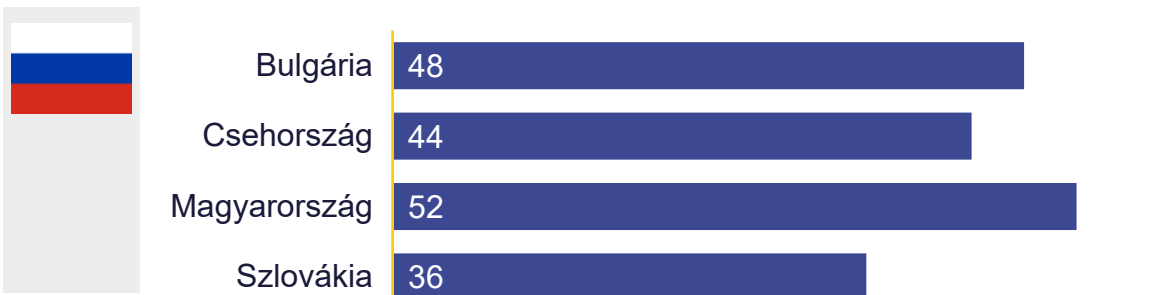
- *Egyetért (teljes mértékben vagy inkább)*
- *Egyet is ért, meg nem is*
- *Nem ért egyet (egyáltalán vagy inkább)*

BEAVATKOZÁS A VÁLASZTÁSOKBA? ELLENSÉGEK MINDENFELÉ

Mennyire tartja valószínűnek, hogy Oroszország, Kína, vagy az Egyesült Államok kormánya megpróbálja befolyásolni az idej európai parlamenti választások eredményét [az adott országban]?

■ *Valószínűnek tartja (nagyon vagy inkább)*

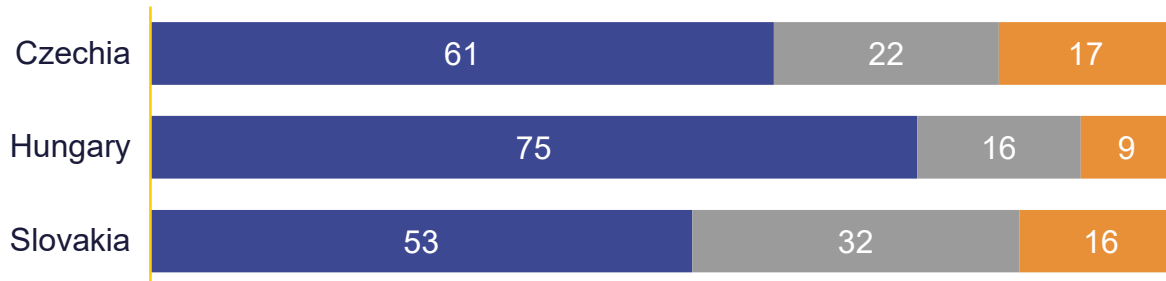

- Széles körű az aggodalom a külső hatalmak lehetséges választási beavatkozása miatt, különösen Magyarországon és Bulgáriában.
- Csehország: Oroszországot tekintik az uniós választásokat fenyegető legfőbb veszélynek.
- Bulgária: az Egyesült Államokat tekintik a beavatkozás legvalószínűbb forrásának.
- Szlovákia és Magyarország: egyforma esélyt látnak az orosz és az amerikai beavatkozásra.
- Az egész régióban Kínát a többi külső hatalomhoz képest távolabbi fenyegetésnek tekintik.
- A pártpreferencia jelentős hatást gyakorol a véleményekre:
 - A kormánypárti Fidesz szavazói sokkal nagyobb esélyt látnak az amerikai beavatkozásra, mint az ellenzéki szavazók.
 - A cseh SPOLU szavazói nagyobb esélyt látnak az orosz beavatkozásra, mint az ellenzéki szavazók.
 - Szlovákiában Robert Fico kormányfő támogatói inkább amerikai, az ellenzéki szavazók inkább orosz beavatkozástól tartanak.

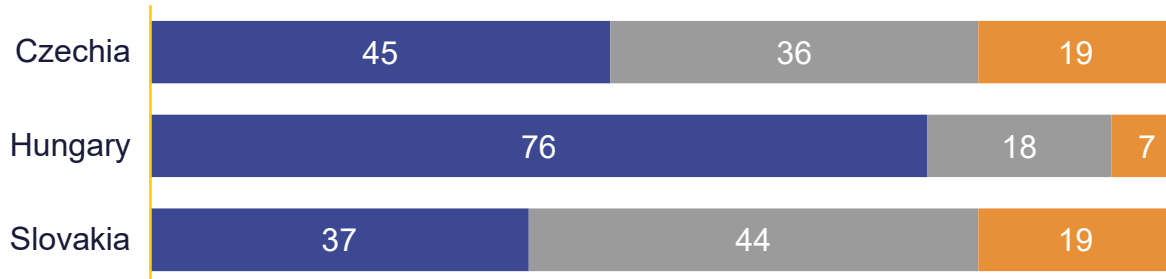
AZ EU ELŐTT ÁLLÓ KÜLSŐ BIZTONSÁGI KIHÍVÁSOK

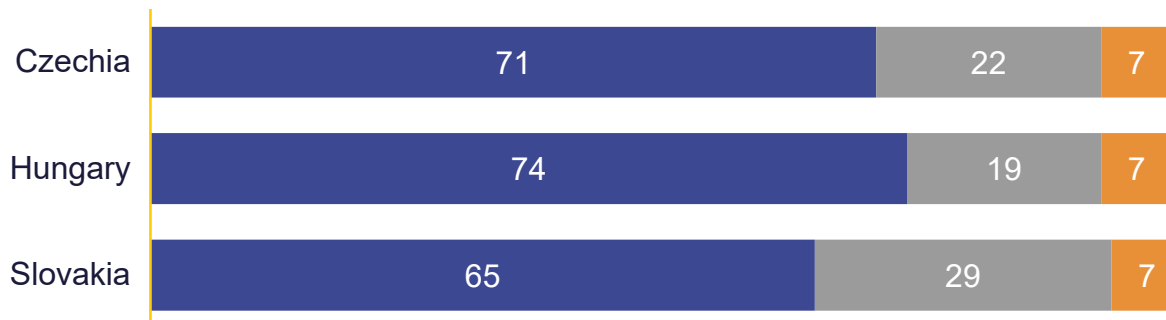
Oroszország agressziója és hatalmi érdekei Európában

A kínai befolyás terjedése az EU-ban

Az EU-ba irányuló migráció

- Az EU előtt álló külső biztonsági kihívások közül Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában is a migrációt tartják a legfontosabbnak, de magas az Oroszország jelentette fenyegetés érzékelése is. A kínai befolyás jelentette kihívás érzékelése jócskán elmarad az előző kettőtől, kivéve Magyarországon.
- A magyarok az orosz és a kínai befolyást egyformán fontosnak tartják.
- A csehek és a szlovákok az orosz agressziót nagyobb kihívásnak tartják, mint a kínai befolyás terjedését.
- A migrációt mindhárom országban komoly kihívásnak tekintik.

■ **Fontos (nagyon vagy inkább)** – ■ **Fontos is meg nem is** – ■ **Nem fontos (egyáltalán vagy inkább)**

AZ EU ÉS A HÁBORÚ: JELENTŐS „UKRAJNA- FÁRADTSÁG”

Ön szerint milyen álláspontot kell képviselnie az Európai Uniónak a konfliktussal kapcsolatban? Több lehetőséget is megjelölhet.

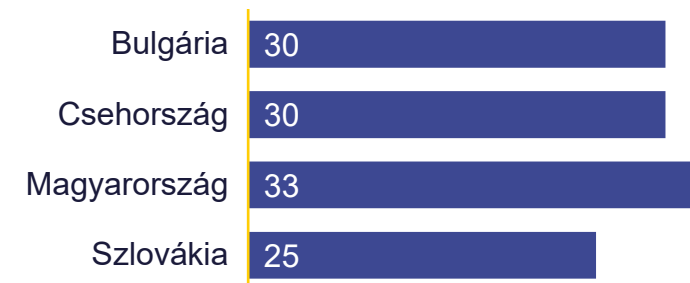
■ %: említések aránya

- Ukrajna katonai támogatását a lakosság 10-25%-a pártolja a 4 országban. A legkevésbé a magyarok (10%), a leginkább a csehek (25%).
- A nem katonai támogatást többen pártolják ugyan, de ez a vélemény is jócskán kisebbségben marad, maximum csak a lakosság egyharmada (Magyarországon).
- Az Oroszország elleni szankciók fokozásának támogatása is kisebbségben van. Legmagasabb a csehek körében, a legalacsonyabb a magyarok és a bolgárok körében.
- Az "Ukrajna-fáradtság" mind a négy kelet-közép-európai országban erős

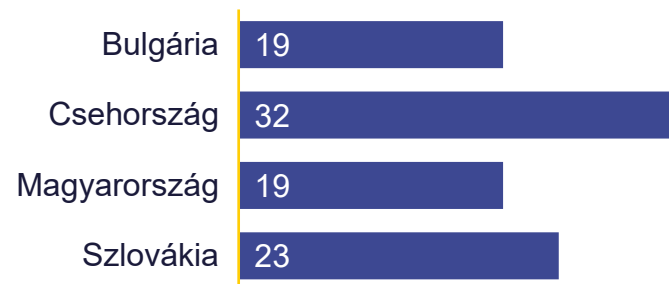
Az Európai Uniónak katonai támogatást kell nyújtania Ukrajnának

Az Európai Uniónak támogatnia kell Ukrajnát nem katonai értelemben

Az Európai Uniónak tovább kell fokoznia az Oroszországgal szembeni szankciós politikáját

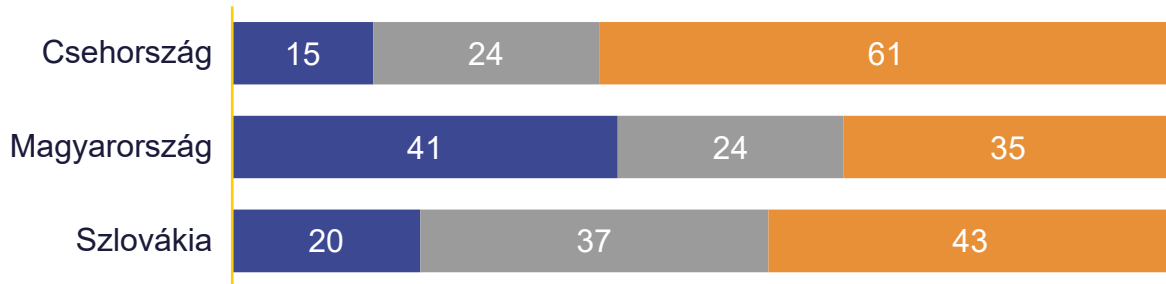
Az Európai Uniónak nyomást kell gyakorolnia Ukrajnára, hogy kezdjen tárgyalásokat

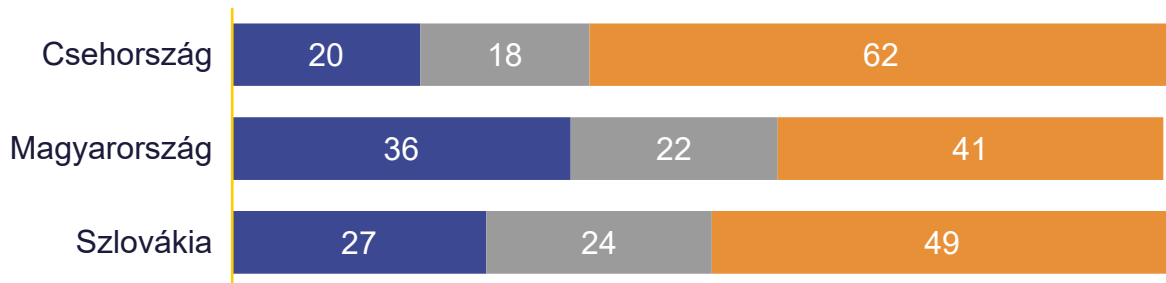
POLITIKAI POLARIZÁCIÓ: A DEZINFORMÁCIÓ ÉS AZ ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK TÁPTALAJA

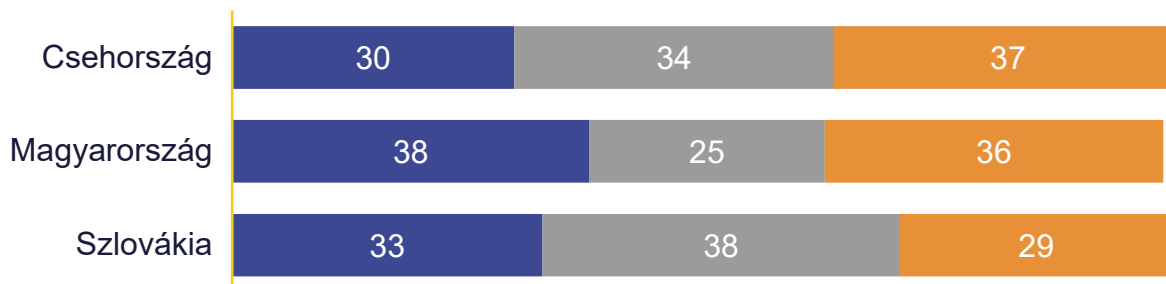
Fontos számomra, hogy a társas környezetem politikai nézetei megegyezzenek az enyémmel.

A politikai nézetkülönbségek már okoztak feszültséget a családtagjaim között.

A politika végső soron a jó és a gonosz közti harc.

- A magyarokra jellemzőbb a politikai polarizáltság, mint a csehekre vagy a szlovákokra.
- A manicheus gondolkodás, azaz a világ „mi és ők”-re, „jó és gonosz”-ra történő felosztása, azonban mindhárom társadalmat hasonló mértékben jellemzi.
- Magyarországon a kormánypárti és az ellenzéki szavazók számára is fontos, hogy olyan véleménybuborék vegye őket körül, amelyik megegyezik a politikai nézeteikkel.

■ Egyetért (teljes mértékben, vagy inkább) – ■ Egyet is ért meg nem is – ■ Nem ért egyet (egyáltalán, vagy inkább)

TÉNYLEG MINDIG ZÖLDEBB A SZOMSZÉD KERTJE? ÖSSZEHASONLÍTÁSOK KELET- KÖZÉP-EURÓPÁBAN

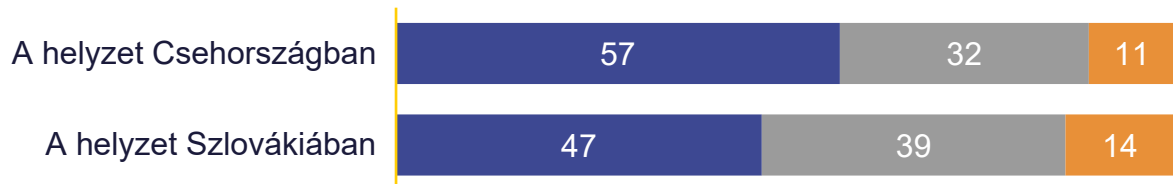
Az Ön országával összehasonlítva, hogyan ítéli meg az általános társadalmi, politikai és gazdasági helyzetet a másik két országban? Gondoljon az életszínvonalra, a politikai stabilitásra és a gazdasági teljesítményre.

■ *Jobb (sokkal vagy inkább)* – ■ *Hasonló* – ■ *Rosszabb (sokkal vagy inkább)*

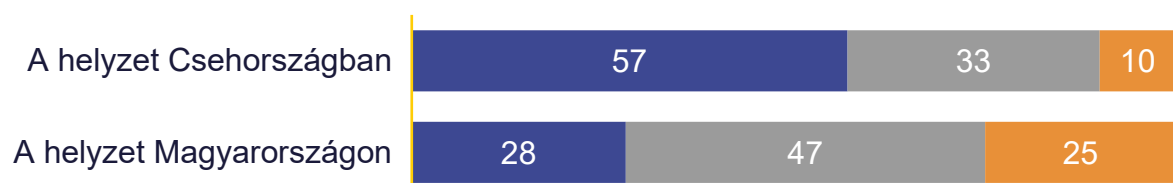
 A csehek szerint...

 A magyarok szerint...

 A szlovákok szerint...

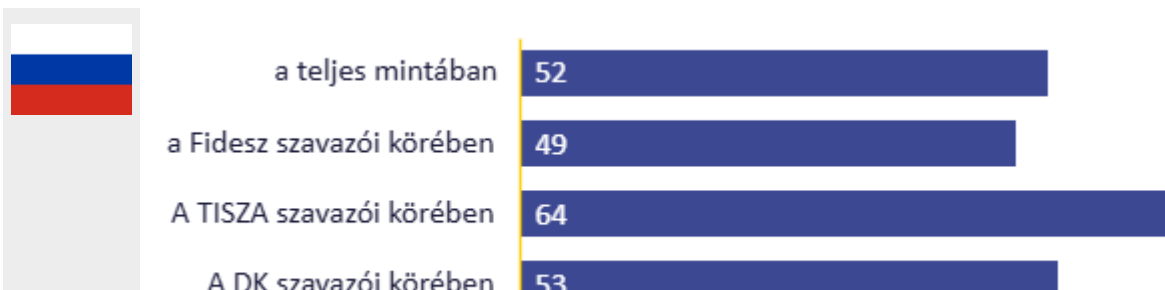

- A magyarok és a szlovákok többsége (57%) Csehországot tartja a régió vezető országának, ahol a dolgok lényegesen jobban mennek, mint saját országukban.
- A szlovákok Csehország iránti csodálata többnyire plátói – a cseheknek csak 18%-a gondolja úgy, hogy Szlovákiában jobban mennek a dolgok.
- Magyarországot ritkán irigylik, különösen Csehországban, ahol mindössze 18% gondolja úgy, hogy Magyarország jobban teljesít hazájánál. Eközben a szlovákok 28%-a szerint Magyarország jobban teljesít, mint Szlovákia.
- A magyarok következetesen úgy látják, hogy Csehországban és Szlovákiában is zöldebb a fű, mint náluk.

ELTÉRŐ VÉLEMÉNYEK ÁTPOLITIZÁLT TÉMÁKRÓL A MAGYAR PÁRTVÁLASZTÓK KÖZÖTT

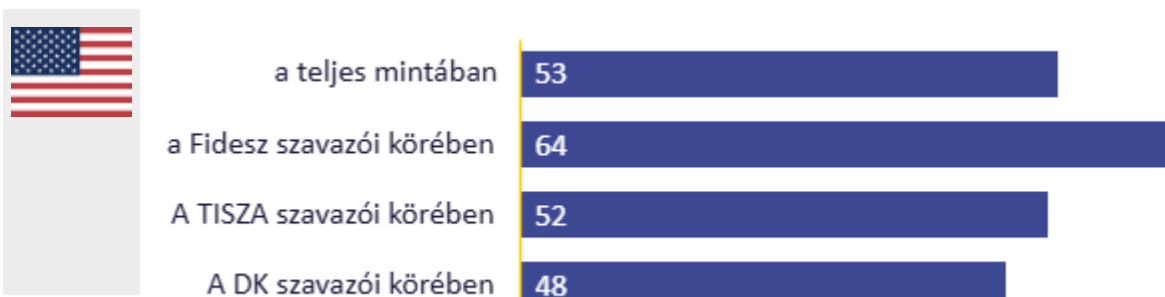

A VÁLASZTÁSOKBA VALÓ BEAVATKOZÁS

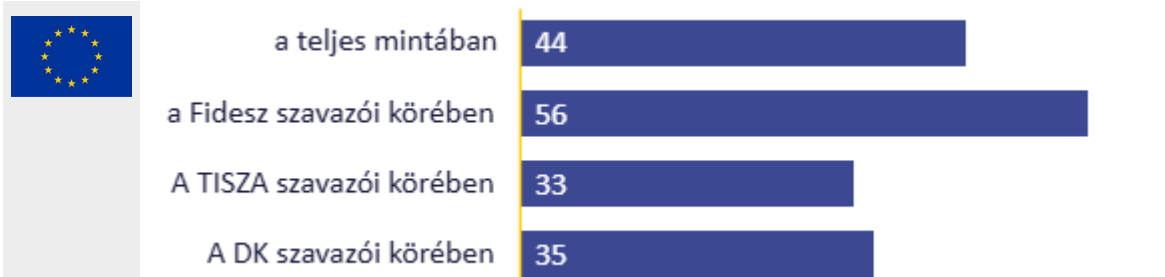

Mennyire tartja valószínűnek, hogy a következő külföldi országok kormányai vagy nemzetközi intézmények megpróbálják befolyásolni az idei európai parlamenti választások magyarországi eredményét?

■ Valószínű % (nagyon vagy inkább)

- A Fidesz szavazói inkább úgy vélik, hogy a „Nyugat” avatkozik be az európai parlamenti választásokba.
- Az ellenzéki szavazók – különösen a TISZA pártot támogatók – jobban aggódnak az esetleges orosz beavatkozás miatt.

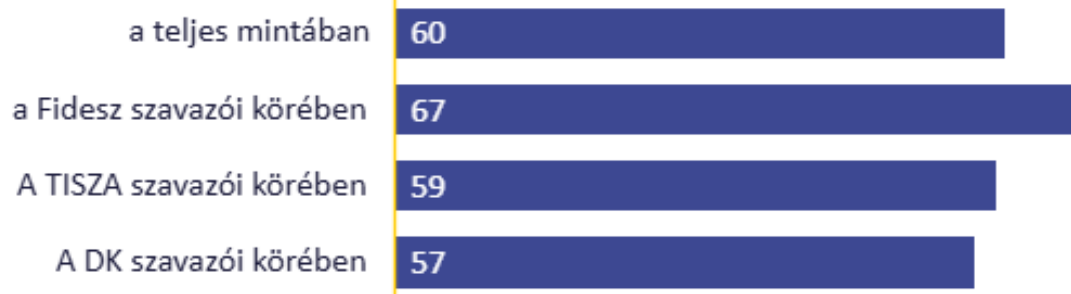

MUSZLIMOKKAL ÉS BEVÁNDORLÓKKAL KAPCSOLATOS ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK

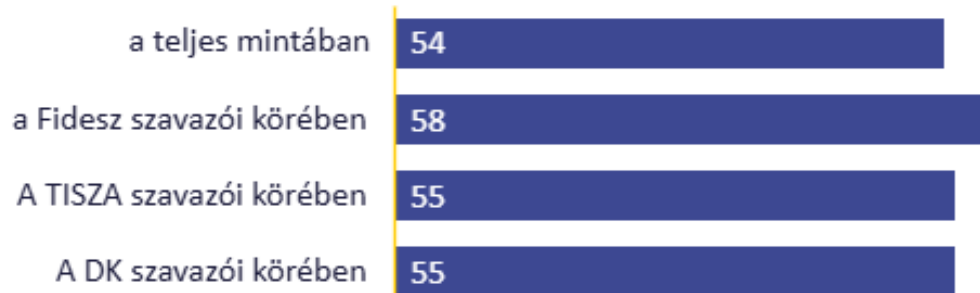
Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

■ *Egyetért % (nagyon vagy inkább)*

A muszlimok lopakodva ránk akarják erőltetni a kultúrájukat

Az európai őshonos lakosságot egy nagyszabású terv alapján bevándorlókra cserélik

- A Fidesz szavazói az ellenzéki szavazóknál némileg nagyobb arányban gondolják azt, hogy a muszlimok ránk akarják erőltetni a kultúrájukat.
- De a különbségek csekélyek: a bevándorlótól és a muszlimoktól való félelem az egész társadalmat áthatja.
- A két hiedelem erősen összefügg.

Köszönjük a figyelmet!

További információkért keresse fel az alábbi weboldalakat:

Kapcsolat: info@politicalcapital.hu